

Економічні науки

УДК 339.94:338.984

Зеркіна Оксана Олександрівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Міжнародний гуманітарний університет

Zerkina Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the

Department of Economics and International Economic Relations

International Humanitarian University

ORCID: 0000-002-2500-3959

Євстаф'єв Сергій Миколайович

аспірант кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Міжнародного гуманітарного університету

Yevstafiev Serhii

Postgraduate Student of the Department of

Economics and International Economic Relations

International Humanitarian University

ORCID: 0009-0009-5089-339X

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ
ORGANISATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR
MANAGING FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES**

Анотація. Вступ. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) займає провідне місце у системі всесвітніх міжнародних економічних відносин та виступає важливим фактором формування та функціонування світового господарства.

Стаття присвячена аналізу дослідження організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічної діяльності підприємств, його впливу на ефективність виходу компаній на іноземні ринки.

У статті розглянуто способи корпоративного врегулювання зовнішньоекономічної діяльності, наведено ключові принципи системи управління зовнішньоекономічними операціями. Проаналізовано погляди вчених на проблематику визначення поняття зовнішньоекономічної діяльності.

Актуальність дослідження обумовлена стрімкою експансією українських компаній на міжнародні ринки та особливим значенням зовнішньоекономічної діяльності для вітчизняної економіки та інтеграції України до європейського економічного простору.

Мета. Метою статті є визначення ключових завдань підприємства, щодо побудови ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю задля збереження і нарощування зовнішньоекономічного потенціалу. Визначення поняття організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Аналіз найбільш застосовних варіантів управління ЗЕД.

Матеріали і методи. Основними матеріалами дослідження стали наукові праці вітчизняних вчених, що досліджували проблемами розвитку зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств. Для досягнення мети дослідження було застосовано комплекс наукових методів, зокрема використано метод аналізу, метод систематизації та метод логічного узагальнення для формулювання підсумкових висновків.

Результати. На основні аналізу відомих підходів до управління ЗЕД запропоновано деякі завдання та функції, що можуть виконувати внутрішні підрозділи підприємства задля ефективного операційного управління експортно-імпортними операціями.

Зазначено, що при здійсненні ЗЕД доцільним є створення внутрішнього підрозділу, відділу, що здійснює операційне управління експортно-імпортними операціями або ж залучення стороннього фахівця, менеджера ЗЕД, організацій-посередників які володіють спеціальними знаннями, наприклад зі специфіки кредитно-розрахункових відносин у сфері ЗЕД.

Висвітлено ключові заходи для підвищення ефективності та конкурентоспроможності під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними підприємствами.

Перспективи. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку критеріїв для оцінювання ефективності управління зовнішньоекономічними операціями, відповідних методик аналізу. Важливим також є дослідження значення розвитку цифрових технологій у зовнішньоекономічній діяльності вітчизняних підприємств.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, євроінтеграція, міжнародні економічні відносини.

Summary. Introduction. Foreign economic activity (FEA) occupies a leading position in the system of global international economic relations and is an important factor in the formation and functioning of the world economy.

The article is devoted to the analysis of the study of the organisational and economic mechanism for managing foreign economic activity of enterprises, its impact on the efficiency of companies' entry into foreign markets.

The article considers the ways of corporate regulation of foreign economic activity, provides key principles of the system of management of foreign economic operations. The author analyses the views of scientists on the problems of defining the concept of foreign economic activity.

The relevance of the study is due to the rapid expansion of Ukrainian companies into international markets and the special importance of foreign

economic activity for the domestic economy and Ukraine's integration into the European economic area.

Objective. The purpose of the article is to identify the key tasks of an enterprise to build an effective system of management of foreign economic activity in order to preserve and increase its foreign economic potential. Defining the concept of organisational and economic mechanism for managing the foreign economic activity of enterprise. Analysis of the most applicable options for managing foreign economic activity.

Materials and methods. The main materials of the study are the scientific works of domestic scientists who have studied the problems of development of foreign economic activity of Ukrainian enterprises. To achieve the research objective, a set of scientific methods was applied, in particular, the method of analysis, the method of systematisation and the method of logical generalisation were used to formulate the final conclusions.

Results. Based on the analysis of the known approaches to foreign economic activity management, some tasks and functions that can be performed by internal units of an enterprise for the purpose of efficient operational management of export-import operations are proposed.

It is noted that in the course of foreign economic activity, it is advisable to create an internal unit or department responsible for operational management of export-import operations or to engage a third-party specialist, a foreign economic activity manager, or intermediary organisations with special knowledge, for example, of the specifics of credit and settlement relations in the field of foreign economic activity.

The article highlights the key measures to improve efficiency and competitiveness in the course of foreign economic activity of domestic enterprises.

Prospects. Further research could be aimed at developing criteria for assessing the effectiveness of management of foreign economic operations and appropriate analysis methods. It is also important to study the importance of the

development of digital technologies in the foreign economic activity of domestic enterprises.

Key words: *foreign economic activity, European integration, international economic relations.*

Постановка проблеми. Глобалізація та цифровізація світової торгівлі спричинили швидкий розвиток нового етапу розвитку міжнародних економічних відносин. Відтепер доступ до світової торгівлі отримали навіть невеликі за своїм обсягом виробництва підприємства. Разом з тим, успішний вихід на іноземні ринки потребує нового більш ефективного управління економічними системами. Створення і функціонування організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства може допомогти у вирішенні ряду стратегічних проблем та досягненні цілей у ринковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розвитку зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств займалися такі науковці як: Манаєнко, І. М., Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О., Петруня Ю.Є., Гребельник О.П., Зінченко О.А., Короленко С.М., Короленко Р.В., Денисенко М.П., Панченко В.А., Шапоренко О.І., Федорак В.І., Капталан С. М., Літвінов О. С., Клименко Л. В., Гузенко Г.М., Гайдученко Ю.О., В.Ю. Бондар., проте стрімкий вихід вітчизняних підприємств на іноземні ринки та роль зовнішньоекономічної діяльності в економіці України залишає окреслену у статті проблематику актуальною. Окрім цього бракує досліджень щодо засобів корпоративного врегулювання управління зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження поняття зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Визначення ключових завдань підприємства, щодо побудови ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю задля збереження і нарощування

зовнішньоекономічного потенціалу. Аналіз ключових принципів управління ЗЕД та найбільш застосовних методів управління. Дослідження поняття організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні відіграє ключову роль у розвитку економіки, сприяючи її зростанню та інтеграції у світову економічну систему. Зовнішньоекономічна діяльність дає змогу країні залучати інвестиції, отримувати сучасні технології, підвищувати конкурентоспроможність експортних товарів та забезпечувати потреби населення. Разом з тим зовнішньоекономічна діяльність є однією з ключових форм економічної взаємодії України з іноземними країнами в умовах світової глобалізації.

Сучасні тенденції розвитку національної економіки визначаються ступенем її інтеграції у світове господарство. Міжнародна торгівля дозволяє країнам розвивати власну спеціалізацію на виробництві та експорті певних товарів або ресурсів з метою подальшого обміну на необхідні для країни ресурси.

Країни, що вже інтегровані до світової економіки досягають високих темпів зростання економіки та добробуту населення, що має наслідком також вирішення інших соціально-економічних питань, таких як захист навколишнього середовища, поліпшення умов праці та ін.

Особливо актуальним для української державності є інтеграція до європейського економічного простору. Будучи стратегічним завданням для України, набуття членства в Європейському Союзі має значний потенціал для розвитку експортних послуг, як одного з перспективних напрямів євроінтеграційних намірів.

До переваг, що отримає Україна від зони вільної торгівлі та інтеграції з ЄС, відносять: входження в єдиний зовнішній ринок ЄС; постійне зростання експорту товарів і послуг, набуття статусу основного

торговельного партнера для багатьох галузей ЄС, одного з лідерів постачання продовольства до ЄС; наявність тенденції до збільшення європейського експорту, що свідчить про залежність експорту від процесів глобальної інтеграції; додаткові торговельні преференції від ЄС для України (квоти на експорт без сплати мита); стійкість політичної системи, гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС, реорганізація неефективного судового законодавства; розвиток середнього та малого бізнесу; підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, впровадження стандартів ЄС на вітчизняних підприємствах; отримання підприємствами, під час участі на світовому ринку, знань та досвіду, які сприяють підвищенню ефективності їх діяльності, що приводить до зменшення залежності від умов на внутрішньому ринку [2, с. 12].

Розвиток глобалізації, цифрова трансформація у купі з високою турбулентністю внутрішнього фінансового середовища країни, конкуренцією на внутрішніх ринках формують сприятливі умови для виходу українських компаній на міжнародні ринки. Бізнес розширює свої кордони та налагоджує міжнародні зв'язки з резидентами різних країн.

Зовнішньоекономічна діяльність є значним джерелом доходів для держави та підприємств, у зв'язку з чим виникає потреба у ефективному урегулюванні, як на державному так і на корпоративному рівнях.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. № 959 – XII, який визначає основні терміни стосовно ЗЕД, суб'єкти, види й принципи здійснення зовнішньоекономічних операцій, розкриває цілі та методи державного регулювання ЗЕД, розглядає органи, що здійснюють державний контроль за операціями в сфері міжнародних зв'язків, та їх функції, визначає відповідальність за порушення законодавства.

Зокрема, у статті 1 вищезгаданого закону міститься наступне нормативне визначення ЗЕД: «Зовнішньоекономічна діяльність - діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами» [1].

Попри те, що погляди науковців на визначення поняття зовнішньоекономічної діяльності значною мірою різняться залежно від контексту певного дослідження, наукова література містить дещо більш розгорнуте визначення даного поняття.

О. С. Сенишин, М. О. Горинь, та О. О. Кундицький досліджуючи державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності визначають ЗЕД, як сукупність відносин суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарювання, побудованих на принципах взаємної вигоди, еквівалентного обміну і дотримання положень міжнародного права [3, с. 181].

На думку Ю.Є. Петруні зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це сфера господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою і науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок [4, с. 10].

О.П. Гребельник вважає, що зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце на митній території України та за її межами [5, с. 48].

Підприємства, будучи первинною ланкою ринковою економіки є основними суб'єктами міжнародних економічних відносин. Успішність виходу вітчизняних компаній на іноземні ринки безпосередньо залежить від

ефективності роботи механізму управління зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Наявність лише самих виробничих потужностей, конкурентоспроможного продукту та навіть застосування технічних інновацій не можуть гарантувати успішного виходу на міжнародні ринки без належного побудованої внутрішньої системи управління над веденням зовнішньоекономічних операцій підприємства.

Управління зовнішньоекономічною діяльністю можна визначити як діяльність, що характеризується системністю і плановістю та направлена на оцінку, впровадження й ефективне використання економіко-фінансового потенціалу підприємства з метою забезпечення його тактичної та стратегічної конкурентоспроможності [6, с. 151].

Система управління зовнішньоекономічною діяльністю є підсистемою підприємства та являє собою організаційно-економічний механізм, що забезпечує процес управління, реалізацію та розвиток усіх дій, спрямованих на зовнішні ринки. В іноземній літературі елементи управління міжнародним бізнесом зокрема включають «стратегію і структуру, маркетинг-менеджмент, управління персоналом, управління експортом-імпортом, технологіями».

Відповідно, систему управління ЗЕД підприємства можна виділити на такі основні принципи:

- стратегія ЗЕД та довгострокові цілі;
- внутрішня організаційна структура;
- фінансові, матеріальні, часові та інші ресурси, які забезпечують її функціонування;
- централізоване прийняття управлінських рішень [7, с. 210]

Для ефективної побудови організаційно-економічного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємстві варто дослідити сутність застосовуваного поняття.

Капталан С.М. під організаційно-економічним механізмом управління ЗЕД пропонує розуміти сукупність організаційно-економічних відносин, спрямованих на організацію взаємодії між вітчизняними та іноземними підприємствами, які пов’язані між собою процесами ресурсного забезпечення, виробництва і доведення до кінцевого споживача з метою реалізації їх економічних інтересів з урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища [8, с. 64].

Клименко Л.В. відзначає, що організаційно-економічний механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства спрямований на досягнення певних експортно-імпортних цілей шляхом впливу на сфери і фактори, які забезпечують досягнення намічених цілей, і цей вплив здійснюється за допомогою використання наявних ресурсів або потенціалу підприємства [9, с. 166].

Г.М. Гузенко та Ю.О. Гайдученко розглядають організаційно-економічний механізм управління ЗЕД як систему взаємопов’язаних елементів, важелів та механізмів зовнішньоекономічних зв’язків суб’єктів господарювання, що покликана ефективно регулювати ЗЕД з урахуванням впливів зовнішнього середовища [10, с. 84].

Найбільш розгорнуте визначення наводить В.Ю. Бондар розуміючи під організаційно-економічним механізмом управління зовнішньоекономічною діяльністю систему скоординованих економічних елементів (правил, методів, інструментів та закономірностей), які відображають особливості діяльності підприємства, та їх взаємозв’язків і відповідно управління цими елементами з метою забезпечення високої ефективності діяльності підприємства в існуючому середовищі задля виконання поставленої мети. На думку вченого, даний механізм з точки зору системного підходу повинен мати певну структуру, яка визначає стійкі зв’язки і відносини всередині нього, основні напрями управлінських впливів, що забезпечує цілісність такого механізму і самототожність [11].

Серед підприємств, що здійснюють міжнародну торгівлю, найбільш застосовними є такі варіанти управління ЗЕД:

- створення внутрішнього підрозділу, відділу, що здійснює операційне управління експортно-імпортними операціями, розробку зовнішньоекономічних угод, переговори з контрагентами, тощо;
- залучення фахівця або організацій-посередників які володіють знаннями з особливостей валютно-фінансового забезпечення експортно-імпортних угод та специфіки кредитно-розрахункових відносин у сфері ЗЕД та здійснення представництва й контролю за внутрішнім процесами ЗЕД.

Важливою є й наявність професійних навичків щодо повноцінного аналізу діяльності компанії, комплексного аудиту, виявлення факторів, що впливають на ефективність функціонування суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності з метою прогнозування стратегії виходу на зовнішній ринок.

У разі утворення внутрішнього підрозділу ЗЕД доцільним є прийняття положення про відділ зовнішньоекономічної діяльності, задля визначення мети діяльності, завдань, функцій, прав та обов'язків такого підрозділу, його взаємодію з іншими підрозділами підприємства. Таке положення є одним із засобів урегулювання ЗЕД на корпоративному рівні.

Зокрема, завданнями відділу зовнішньоекономічної діяльності можуть бути:

- розробка та реалізація стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- розвиток маркетингових досліджень ринків продажів і закупівель, розробка реклами і комерційних цін;
- аналіз міжнародних ринків та підготовка відповідних аналітичних звітів щодо перспектив виходу на такі ринки з метою розширення мережі міжнародних партнерів ринків збуту;
- розробка та адміністрування зовнішньоекономічних контрактів, контроль за їх виконанням;

- організація та здійснення експортно-імпортних операцій підприємства, зокрема митне оформлення;
- ведення переговорів і укладання договорів з іноземними контрагентами;
- аналіз конкурентного середовища та вивчення міжнародних економічних тенденцій;
- ведення відповідних форм обліково-звітної та статистичної документації, надання у встановлені терміни інформації щодо діяльності підприємства відповідним контролюючим органам;
- координація роботи з іншими підрозділами підприємства з метою ефективного досягнення поставлених цілей.

Задля ефективного використання ресурсів, прийняття свідомих рішень, забезпечення ефективного виходу на ринки перед початком здійснення зовнішньоекономічних операцій варто чітко визначити причини і мотиви такої діяльності, визначити стратегію роботи.

Ефективна та конкурентна стратегія розвитку, побудована на аналізі конкурентної позиції підприємства та вивченні міжнародних економічних тенденцій, дозволяє бізнесу зорієнтуватися на конкретних заходах внутрішньогосподарського механізму щодо адаптації до змін зовнішнього середовища, конкуренції і кон'юнктури ринку, збереження і нарощування зовнішньоекономічного потенціалу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результативність зовнішньоекономічної діяльності є важливим чинником реалізації експортного потенціалу України, опанування нових світових ринків учасниками зовнішньоекономічних відносин та зростання їх конкурентоздатності. Зовнішньоекономічна діяльність безумовно є рушійним важелем забезпечення економічного зростання національної економіки, розвитку підприємництва та міжнародних економічних відносин. Поряд з цим, така діяльність потребує чіткого державного та

корпоративного врегулювання, ефективно побудованої системи управління. Успішний вихід вітчизняних компаній на іноземні ринки можливий лише за умов створення високоефективного механізму управління зовнішньоекономічної діяльності та належної підготовки фахівців у даній галузі. Подальші наукові дослідження повинні зосередитись дослідженні вітчизняних та зарубіжних практик в управлінні ЗЕД та впровадженні цифрових технологій в управління та операційну роботу ЗЕД.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 12.06.2025).
2. Манаєнко І. М. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород : Гельветика, 2018. Вип. 18, Ч.3. С. 11-15.
3. Сенишин О. С., Горинь М. О., Кундицький О. О. Державне регулювання економіки : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 334 с.
4. Петруня Ю.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2015. 331 с.
5. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 3-тє видання перероблене та доповнене : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 432 с.
6. Зінченко О.А., Короленко С.М., Короленко Р.В. Економіко-фінансовий та організаційно-економічний механізм управління зовнішньо

економічною діяльністю підприємства. *Підприємництво та інновації*. 2018. № 5. 150-157.

7. Денисенко М.П., Панченко В.А., Шапоренко О.І., Федорак В.І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства : навчальний посібник. Видавничий дім «Кондор», 2020. 435 с.

8. Капталан С. М., Літвінов О. С. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Управління розвитком*. 2016. № 3 (185). С. 59-65.

9. Клименко Л. В. Організаційно-економічні механізми управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємств: теорія та практика. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2013. Вип. 5. С. 163-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_5_40 (дата звернення: 12.06.2025).

10. Гузенко Г.М., Гайдученко Ю.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: сутність, економічний механізм її розбудови, особливості. *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Економічна теорія та право*. 2013. № 3. С. 77-89.

11. Бондар В.Ю. Сутність поняття «Організаційно-економічний механізм управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства». *Ефективна економіка*. 2018.

References

1. On foreign economic activity: Law of Ukraine of 16.04.1991 No. 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [in Ukrainian].

2. Manayenko I. M. (2018). Osoblyvosti zovnishn'oeconomichnoyi diyal'nosti vitchyznyanykh pidpryyemstv v umovakh yevrointehratsiyi [Peculiarities of foreign economic activity of domestic enterprises in the context of European integration]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho*

universytetu: seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo. Uzhhorod: Hel'vetyka, 2020. Vol. 18, Part 3. P. 11-15 [in Ukrainian].

3. Senyshyn O. S., Horyn M. O., Kundytsky O. O. (2014). Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky : navch. posibnyk [State regulation of the economy: a study guide.]. L'viv: L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka. 334 p. [in Ukrainian].

4. Petrunya Y.E. (2015). Zovnishn'oekonomichna diyal'nist' pidpryyemstva: navchal'nyy posibnyk [Foreign economic activity of the enterprise: a study guide]. Dnipro: Universytet mytnoyi spravy ta finansiv. 331 p. [in Ukrainian].

5. Grebelnyk O.P. (2008). Osnovy zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti. 3-tye vydannya pereroblene ta dopovnene: pidruchnyk [Fundamentals of Foreign Economic Activity. 3rd edition revised and supplemented: a study guide] K.: Tsentr uchbovoyi literatury. 432 p. [in Ukrainian].

6. Zinchenko O.A., Korolenko S.M., Korolenko R.V. (2020). Ekonomiko-finansovyy ta orhanizatsiyno–ekonomichnyy mekhanizm upravlinnya zovnishn'o ekonomichnoyu diyal'nistyu pidpryyemstva [Economic-financial and organizational-economic mechanism of management of the foreign economic activities of an enterprise]. *Entrepreneurship and Innovation*. 2018. No. 5. P. 150-157 [in Ukrainian].

7. Denysenko M.P., Panchenko V.A., Shaporenko O.I., Fedorak V.I. (2020). Upravlinnya zovnishn'oekonomichnoyu diyal'nistyu pidpryyemstva: navchal'nyy posibnyk [Management of foreign economic activities of an enterprise: a study guide]: Condor Publishing House. 435 p. [in Ukrainian].

8. Kaptalan S. M., Litvinov O. S. (2016). Vyznachennya sutnosti ta skladovyykh orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnya pidpryyemstvom v umovakh innovatsiynoho rozvytku [Determining the essence and components of the organizational and economic mechanism of enterprise

management in the context of innovative development]. *Development Management*. 2016. No. 3 (185). P. 59-65 [in Ukrainian].

9. Klymenko L. V. (2013). Orhanizatsiyno-ekonomichni mekhanizmy upravlinnya zovnishn'otorhovel'noyu diyal'nistyu pidpryyemstv: teoriya ta praktyka [Organizational and economic mechanisms for managing foreign trade activities of enterprises: theory and practice]. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. Series: Economics and Management*. 2013. Issue 5. P. 163-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2013_5_40 [in Ukrainian].

10. Guzenko H.M., Hayduchenko Y.O. (2013). Zovnishn'oekonomichna diyal'nist' pidpryyemstva: sutnist', ekonomichnyy mekhanizm yiyi rozbudovy, osoblyvosti [Foreign economic activity of an enterprise: essence, economic mechanism of its development, features]. *Bulletin of the National University "Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine". Series: Economic Theory and Law*. 2013. vol. 3. P. 77-89 [in Ukrainian].

11. Bondar V.Y. (2018). Sutnist' ponyattya "Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm upravlinnya zovnishn'oekonomichnoyu diyal'nistyu pidpryyemstva" [The essence of the concept of "Organizational and economic mechanism for managing the foreign economic activities of an enterprise"]. *Effective Economy*. 2018 [in Ukrainian].